

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPLIAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 < 50 >
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 < 50 >

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, július 27.

Bűnbak-keresés.

A régi zsidók tudták, hogy a bűnért bűnhődni kell. A nagy tisztulás napjaiban aztán beismerték elkövetett bűneiket, de bűnhődni saját személyükben nem óhajtottak. Mivel pedig az igazságosság követeli, hogy a bűnért bűnhődjen valaki, előhoztak egy kecskebakot, annak fejére ráolvasták a bűneiket, s azután kihajtották messze a pusztaságba, vagy egyébként vesztették el. És a naiv néplelek ebben megnyugodott, mert a bűn nem maradt büntetés nélkül.

Ezt a régi zsidó szokást veszi most elő a kormány és pártja, hogy port hintessen a nagy közönség szemébe. Lapjaiban ugyanis a parlamentarizmust veszélyllyel fenyegető mostani válság előidézőjéül egy bűnbakot akar szerepeltetni; és ez a bűnbak ki volna más, mint a néppárt?

Csak hogy ezek a régi zsidó szokásban utazó modern urak sok minderről megfélekednek. Különösen megfélekednek arról, hogy a nép ma már nem olyan naiv, mint volt Krisztus előtt 1000—2000 évvel; nem hisz el képtelenségeket vakon, hanem tudja kutatni és megtalálni az igazi bűnöst is és a bűnbak naiv meséjében nem nyugszik meg.

A jelen parlamenti válságért felelős azon párt, mit mondok, párt? dehogy: az a rút érdekszövetkezet, melynek szerializmusa oly nagy, oly határtalan, hogy még Bánffy tehetségtelenségét, makacsságát is képes államférfiúi bölcsességnek nevezni és azt kormányon tartani. Felelős azon párt, mely alkalmat adott rá, hogy

Magyarország ügyeiben egy üres fejű dilettans kísérletezgesen, holott tudhatta, tudnia kellett, hogy a rosszul sikerülendő kísérleteknek az ország adja meg keserves árát.

A nagy dilettans kísérletezgetett is. Megkísérlette a hatalom rabszolgájává tenni a sajtót is a szelekcióval és 16. §-al, Magyarországot pedig indirekte megadóztatni Ausztria javára a cukorprémium javaslattal. Kísérletei azonban nem akarnak sikerülni. És ő ahelyett, hogy félbehagyná a veszélyes kísérletezést, a korlátolt felfogás makacsságával forszirozza azt, holott láthatja, hogy a surlódásokból keletkező szenvedélyek mindent megemésztő lángja megsemmisüléssel fenyegeti az egész ország féltve őrzött kincsét, a parlamentarizmust.

Nem könnyű feladat egy országot kormányozni, azt mi is készséggel elismerjük. Ehhez mindenekelőtt erkölcsi tekintély kell, mely kitartó, hasznos munkájával imponálni tud az elismerésben fősvény nagy közönségnek. Ez az erő, ez a tekintély azonban csak a szellemi fölény által érhető el.

A Bánffy-regime pedig minden magasabb szellemi tulajdonságok teljes hiányában, uralmát egyedül az erőszakra alapította. Bánffy pedig rosszul vélekedett, ha azt hitte, hogy szilárdan tartja kezei között az államkormány gyeplőit, midőn egyik kezében az ostort suhogtatja, másik kezében pedig az abrakos bakót rázza. Hol a harmadik kéz a gyeplőnek?!

Kíméletlen erőszakossággal akar Bánffy minden ellenállást megtörni. Megkezdte ezt a választásoknál és most a legdurvább alakban akarja alkalmazni a parla-

mentben is. A szellemi képességek teljes hiányában a numerikus többségre támaszkodik és nem akar túrni ellentállást. — A nyers erő theóriája az a legvisszataszítóbb alakjában. Pedig ma már talán jogállamban élünk?! És a parlamenti küzdelem talán eszmék harcza, nem pedig rabszolgalelkek szavazóhelye kommandó szóra?!

A kormánynak ez a kívánsága, hogy a 16. §. tárgyában esetleg teendő engedményért mondjon le kötelezőleg az ellenzék minden komolyabb ellentállásról a kiegyezési javaslatoknál, nem csupán neveltséges, de — egyszerűen abszurdum. Mert, ha az ellenzék cselekvés szabadságát eme legfontosabb kérdésekben feladja, ki fogja akkor a köteles parlamenti ellenőrzést gyakorolni? A kormány pedig a túlzott osztrák követelésekkel szemben mire tudna majd hivatkozni a kvóta megállapításánál? Hiszen a kormánynak e kérdésben feltétlen szüksége van a leghevesebb ellenzésre, hogy az osztrákok túlzott követeléseit kellő határok közé szoríthassa. És Bánffy, a kísérletező még ezt sem képes felfogni? O beata simplicitas! Óh szent együgyűség!

Dehogy nem tudja! Tudja biz ő azt. De tudja ám azt is, hogy ő kötelező ígéretet tett, a kvótának — csak ő tudná mennyivel leendő — feljebb emelésére. Ezen ígéretét pedig vagy keresztülviszi, vagy bukik. Azért kell az ellenzék ellenállóképességét minden áron megtörni, hogy a kvótakérdésben ne gördithessen akadályokat a kormány elé. Azért kell a kompromisszumot teljesíthetetlen feltételekhez kötni, hogy béke ne jöhessen létre s alkalom legyen a klotür behozatalára.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az öreg Bihar aljáról.

Irta: Dr. Szalárdi Gyula.

Évek hosszú sora óta hűségesen fel szoktan keresni nagy Biharországnak ezt a természeti kincsekben annyira bővelkedő vidékét, s mindannyiszor újabb és újabb gyönyörűséget találok a különben már jól ismert tájak szemlélésében. Három évvel ezelőtt egyenesen Szalámkammergut s a bajor Alpepek világhírű természeti szépségeiben oly gazdag tájairól tértem ide a bihari havasok közé s akkor is éppen oly szépnek találtam a mi kis Schweizunkat, mint most. Mikor Várad tikkasztó levegője elől menekültem ide rövid pihenőre.

Egy időben szép fejlődésnek indulni láttam ezt a kedves vidéket. — ma sajnos, stagnáció, vagy talán visszaélés állott be. Rézbánya Bihar-Füred és Vaskóh szebb napokat is látott, mint mostanában.

Bihar-Füreden, ezen a pompás fekvésű, festőileg szép kis fürdő vagy inkább nyaraló helyen az előbbi években az állandó vendégek száma jóval meghaladta a százat, ma július derekán, tehát az ugynevezett főszezonban, alig van 20—25. Igaz, hogy az idei esős nyár megtizedelte az üsszes fürdők vendégeinek létszámát s igaz az is, hogy még csak most

jön a kánikula, amikor valószínűleg ismét el lesz foglalva minden szoba, de mégis nagy ez a visszaesés. E mellett a turista vendégek is mind ritkábban jelentkeznek. Pedig, ha kényelem tekintetében talán van is még kívánni való Bihar-Füreden (bár ezen a téren is e kell ismerni a javulást), a szebbnél szebb kirándulóhelyekhez egymásután készülnek az utak s azoknak jókarban tartására is nagy gondot fordít Czárán Gyula, Bihar-Fürednek ez a nagy kedvelője és jöttevője.

Rézbánya, ez a kies fekvésű bányavároska is mintha veszítene élénkségéből. Őt-hat család ngyan most is nyaral itt, de legalább még tíz bátran kaphatna olcsó és kényelmes eláttást. A bányászat még mindig a kísérletezés stádiumában van. Legújában a közvetlen közelében az ugynevezett Jolácsvölgyben (Vale de Tei.) próbálnak szerencsét. Az eddigi négy heti kutatás azt bizonyítja, hogy az új telep ölmában igen gazdag, de ezüst nem mutatkozik annyit, amennyit reményltek. Az a gazdag bismuth-ér pedig, amely hivatva volna megmenteni e vidék bányászatát, még mindig nem akar mutatkozni.

Junius elején megindult a kohó amely még a múlt évben épült a kiváló szaktudós Kurovszky Zsigmond bányamérnök tervei szerint és az ő felügyelete alatt. A Fekete-Körös vizét használják fel a turbina, ventilator és a malom gépezetének hajtására. Másodper-

cenként 100 liter vizet bocsátanak le a turbina kereké alá, melyeknek forgása működésbe hozza a ventilátort s hatalmas légáramlatot gerjeszt a fuvó készülékben, mely folytonosan élesíti a kohó tüzeinek magasan lobogó lángjait. A csaknem 1500 hőfokig terjedő izzótűz megolvastja a bányákban nyert érczet és kiválasztja a salaktól az ólomot és ezüstöt. Este különösen meglepő szép látványt nyújt a hatalmas tűzfolyam. A kohó megtekintésére a Rézbányán lakó bányafőnököktől kell engedélyt kérni. Tizenhat munkást-foglalkoztat a kohó s ezekkel együtt százra megy fel az állandó bánya munkások száma. Az állandó munkásoknak virágzó társulása (nyugdíj és biztosítási egyesület) van, melybe a munkások 6%-et fizetnek s ugyanannyit tesz hozzá a kincstár. A szociális mozgalmak — hála Istennek! még ismeretlenek előttük.

Mivel a sovány föld nagyon csekély élelmet és foglalkozást nyújt e vidék népének parancsoló szükség, hogy az állam bár áldozatokkal is fentartsa és fejlesse a bányászatot, Sőt nagyon óhajtható volna más iparágaknak, faipar, fűrészmalom, kőfejtés, mészégetés stb meghonosítása. A latin szertartású püspökség, melynek urvadalomhoz tartozik kézségesen adna engedélyt, áldozatot is hozna e vidék népének érdekében, de első feltétel a közlekedési eszközök javítása. Rézbányának okvetlenül vasut kell, vagy legalább az eddig me-

De ha ez a cél, a mint ezt ma már széles e hazában minden ember világosan látja, akkor mire való ez a farizeuskodás? Miért keresnek ezek az egészen modern urak bünbakot a jelen parlamenti helyzet vigasztalanságáért?

Önök liberális uraim utánozhatják ugyan a régi zsidók véneit, ráolvashatják a bünbakra, melyet elveszteni oly igen szeretnének, saját büneiket, de a néplélek ma már nem olyan naiv többé, hogy az Önök simplex meséinek felüljön. Figyel, lát, hall, millió és millió érzékkel. Látja az Önök rut kts játékaikat. És meglassák, hogy nem az Önök által előre tolt bünbakot, hanem Önöket, az igazi bünösöket, fogja megkövezni.

A mi késik, nem marad el!

Egy autonomiai program.

Timkó József a kassai katolikusoknak autonomiai jelöltje tegnap előtt mondotta el program beszédét, melyben igen sok a megszívlelni való. A hatalmas beszéd kivonatolva így hangzik:

Mélyen tisztelt nagygyűlés!

Itt vagyok tehát önök közt, hogy hitvallást tegyek önök előtt.

Miről van szó? Szó van a katolikus önkormányzatról.

Az önkormányzat joga velünk született jog.

Boldog állam, mely önmagát kormányozhatja! Sőt nem is állam, melynek szabad önkormányzata nincs. De az állam kebelében, de az állami önkormányzat keretén belül, önkormányzatra törekzenek az egyes, a család, a testületek, a hitfelekezetek és vallásos társulatok, köztörvényhatóságok stb.

A katolikus vallás államvallás volt Magyarországon, mióta Szent István fejet hajtott a szent kereszt előtt.

Az 1848. 20. t. c. pedig kimondta a vallás-egyenlőséget és viszonzosságot.

A vallás-egyenlőség abból állott, hogy ami jogokat és előnyöket élvezett addig a kath. egyház: ugyanazon jogokban és előnyökben részesültek a többi törvényesen bevett vallásfelekezetek.

A viszonzosság pedig abból állott, hogy ami kiváltságot, privilégiumot élveztek a többi hitfelekezetek: azokból a kiváltságokból, azokból a privilégiumokból a kath. hitfelekezet még most, még 50 év múlva is ki van zárva. Ez a viszonzosság.

A kath. egyháznak maig sincs önkormány-

zata. Maig is idegenek, részben más felekezetbeliek jelölik püspökeiket, kanonokjait, prépostjait és apátjait. Maig is idegenek rendelkeznek a vagyonával. Maig is idegenek intézzik, kormányozzák a kath. iskolák ügyeit. Ez a viszonzosság.

1870-ben jött létre az első autonomiai kongresszus:

Mi történt akkor, igen tisztelt nagygyűlés? Történt, az, hogy alakult egy liberális demokrata párt és egy konzervatív párt.

A demokrata pártnak vezére Bartal György volt, kiválóbb tagjai pedig: Horánszky Náudor, Kállay Ödön, Királyi Pál, Perczel Miklós s a papok köréből: Babics János és Hatala Péter. Ezek tulsokat s lehetetlent követeltek. Épp azért nem érthették el mit kívántak.

Most is vannak liberálisok, most is vanaak demokraták. Ha önök olvassák az ő lapjaikat, ha önök hallják az ő szövegüket: akkor önök tudni fogják, hogy a mostani liberálisok, a mostani demokraták, a Jézus szent nevének felemelése mellett, mit hajlandók engedni a kath. autonómiának.

A harangozó fellett való felügyeleti jogot Ezt is miniszteri vagy legalább főispáni ellenőrzés mellett.

Kevesebbet igen, többet nem.

De mégis! Vannak kivételképen nagylelkűek, akik megengedik, hogy elemi iskolákat létesítsünk és fentarthassunk, hogy azokat majdan az államsajátíthass. Boldog Isten, milyen sülyedése a szabadelvűségnek! A simborossóról a — mocsárba!

»Türelem«.

Ez a Polónyi féle programnak a 12-ik pontja.

Elfogadjuk. Elfogadjuk, ránk nézve kötelezőnek minden vallásfelekezet irányában. De vajjon ez a szent »Türelem« be van-e iktatva a többi vallásfelekezet szabályaiba is?

Mit kívánt az 1870-ik évi kongresszus konzervatív pártja? És mit kíván jelenleg az a párt melyhez én is tartozom?

Kívánja csupán azt, ami nélkül »autonomiát« »önkormányzatot« még csak elképzelni is lehetetlen.

Kívánja 1-ször a kath. alapok és alapítványok kezelését; 2-ször a javadalmak betöltésénél a hármas kijelölési jogot; 3-szor a kath. iskolák ügyeinek kormányzatát. Semmi olyast tehát nem kíván, amit a többi hitfelekezetek nem élveznek, de jóval kevesebbet kíván, mint amennyit a többi hitfelekezetek élveznek.

Hogy e kívánalmaknak a jelenlegi kormány ellensége: az könnyen érthető. Gazdálkodni a más vagyonával; püspököket, kanonokokat, dignitáriusokat kineveztetni talán tett, talán teendő politikai szolgálatok jutalmazásául és tartalékban őrizni nagyraagyó papokat; katolikus pénzen — a katolikusok kizárásával — állami iskolákat fenntartani, igazgatni, tanárokat kinevezni: — bizonyára nem megvetendő gyönyörűség.

gyei, de két év óta községi nagyon is megrongált utnak helyrehozása és gondozása. Bihar megye vét önmaga ellen, ha nem veszi be a megye uthálózatába. Különben az utak helyrehozása az államnak is érdekében állana, a mennyiben nagyon megkönnyitné és jelentékenyen olcsóbbá tenné a bánya-termékek szállítását, — de szegény.

A nép jóindulatu, törekvő, vallásos, — de szegény. A róm. kath. iskola kitünő jó kezében van. gyönyörű eredményt mutat fel. A magyarok és románok békés egyetértésben élnek, amiben része van a község érdemes gör. kath. lelkészének Péter Ferencznek is.

Rézbánya igen alkalmas központ, szebbnél szebb kirándulásokra. Ezek között az első hely kétségkívül a havasokat illeti. Egy nap alatt még nők is megjárhatják — természetesen lóháton — mind a három csucot, melyek között a Nagy-Bihar, 1851 méter magasságban, honnét elragadóan szép látvány nyílik messze Erdélybe, nyugat felé pedig egész Bihar- és Aradmegyébe. Másik nagyobb kirándulási pont a József főherczeg barlang, melylyel hazánkban csak az agyteleki vetekedhetik. A közelebbi kirándulások közül kiválik a Körözs eredete és az egész kontinensen páratlanul álló Portále vagy Bihar-Kapu.

Az erős hegyi levegő, mely 16—20 fok között ingadozik, a pompás víz, a gyönyörű

vidék és az olcsó élet, kedves nyaraló helylyé tehetnék e kedves helyet, ha Biharország népei nem kedvelnék jobban a messze fekvő és külföldi drága fürdőket.

Harmadik központja a Biharhegységnek a délen fekvő Vaskóh, mely a Bihar és a Kordru hegység által képezett szűk völgyben fekszik s a belényesi vasút végállomását képezi. Nem oly vadregényes, mint Rézbánya, éghajlata is valamivel melegebb, de szintén igen kellemes és barátságos nyaraló hely. Ha sikerülne üzembe hozni a gazdag márványbányákat, egy nagy vidék jövőndő virágzása lenne megalapítva.

Két kiváló természeti ritkaságot könnyű szerrel meglehet tekinteni Vaskóhról. Egyik a »szohodoli üreg«, mely valósággal elnyel egy meglehetősen nagyságu hegyi patakot. A kimpri völgynek keleti oldalán van az üreg, melynek sziklakapuja nagyon emlékeztet a Portáléra. A patak, mely a barlangon keresztül folyik, Vaskóh felett tör ki a földből s innét kezdve Boj nevet visel. A barlangon még élő ember nem ment keresztül. Állítólag egy ruczát és libát eleresztettek a szohodoli üreg nyílásánál s a Boj eredeténél kikerült a rucza, — de a libának nyoma veszett. A Boj vize a mint kikerül a barlangból igen hideg (9° R.) s nagy melegben sem emelkedik feljebb 11 foknál. Pisztráng elég sűrűn tanyázik benne.

Másik nevezetesség az Izbuk nevű idő-

Dehogya a más vallásuak is — csekély kivétellel — sandán nézik a kath. illetén autonómiáját, sőt ellene irnak, beszélnek és törnek ez kevésbbé érthető.

Tehát »Türelem«. Féltannyi türelem, mint amennyit tanusítottunk és fogunk tanusítani mi. Azt nem is merjük kérni, hogy fogjunk kezét egymás jogainak a kivívásában és egymás jogainak a megvédelmezésében.

Az meg épen érthetetlen, hogy a kath. autonómiának legnagyobb ellenségei az ugynevezett »jó katolikusok«. Náluk az szabadelvűség, hogy a többi egyházaknak legyen autonómiájuk, de az már ultramontán törekvés, hogy saját egyházuknak is legyen jóval kisebb autonómiája.

Ez sajátságos döröcség, vakság avagy elfogultság! Ők félnék a kath. klérus hatalmától, mert a kath. klérus szerintök ultramontán. De azt nem engedik, hogy a világi elem befolyást gyakoroljon az ultramontanizmus ellensúlyozására.

Reám nézve közömbös, hogy megválasztatom-e avagy sem. De nem közömbös, hogy ennek a kerületnek, melynek én választója vagyok, olyan képviselője legyen, akiben nagyobb a hithűség egyháza iránt, mint szolgálatkészsége — a mulandó iránt.

Köszönöm önöknek, hogy meghallgatni szivesek voltak.

Mi azt hisszük, hogy ha ilyen kötelesség tudás és meg vesztegethetlen gondolkodás fog uralkodni a választott képviselők között, akkor biztosítva van a kongresszus sikere, és az önkormányzásban, lesz mit kormányozni is.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 27.

A képviselőház tegnapi vitáját Major Ferencz néppárti képviselő beszede vezette be. Kicsiny a néppárt száma, de hatalmasan kivészi részét a munkából, ha jogot, a nemzet, a nép jussát kell védeni. Ez ellen a párt ellen vétett legtöbbet a sajtó s ez a párt védi mégis leglelkesebben, még kompromisszumról sem akarva tudni, míg a 16. § fennáll.

Keserű igazságokat mondott a kormánynak Major, annál keserűbbeket, mert igazságok. Vas megye képviselőjének nagy hatása, az elevenbe vágó beszédje elejét szószerint közöljük, folytatását a hely szűke miatt csak kivonatban.

A képviselőház mai ülése délelőtt 11 órakor kezdődött.

szaki forrás Kalugernél, Vaskóhtól mintegy három órányira. Mint a bibliában említett Bethesda forrás vize időközönként megtöltötte a medencét, melyben a betegek gyógyulást kerestek, így a kalugeri forrás vize is előjön időközönként (nagyobb vagy kisebb időközönként, a mint száraz vagy nedves az időjárás) is megtölti a kis üreget, melyben gyógyulást keres még a messzi Alföld népe is, mely csodaforrásnak nevezi az Izbukot. A 7—8 fokos hideg víz természetesen jó hatással van az idegekre, de valami különös gyógyító ereje nincsen.

A bihari havasok Vaskóhról is könnyen megközelíthetők, különösen a pojánai vagy a kristyóri völgyekből. Ez utóbbi völgyben van a Gyálumare nevű hegycsucs, honnét mintegy körkép táru a szemtelő elé Bihar és Erdély minden hegysége kies völgyeivei és apró oláh falvaival. Gyalu mare alján egy állítólagos római sáncz is van, mely azonban valószínűleg csak 48-ból ered.

Nagyobb kirándulás Vaskóhról Menyháza fürdőhely, melyet Wencckheim Frigyes gróf temetes költséggel első rangú fürdőhelylyé változtatott.

Na de — tisztul az idő — ideje, hogy mi is folytassuk kirándulásainkat.

E soroknak pedig, legyen szabad reményleni, hogy meg lesz az az eredménye, hogy szélesebb körben felkelti az érdekeltséget meggyéknék e legszebb helyei iránt.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Molnár Antal, gróf Teleky Sándor, Rakovszky István.

A kormány részéről jelen vannak: Báró Bánffy Dezső, Wlassics Gyula, Darányi Ignác, Erdély Sándor.

A mult ülés jegyzőkönyvét felolvassák és hitelesítik.

Elnök jelenti, hogy Kálmán János képviselő magánügyei miatt hat heti szabadságot kér.

Bemutatja Maros-Tordamegye közönségének kérvényét a magyar görög katolikus püspökség felállítására.

Következik a napirend:

A miniszterelnök indítványának tárgyalása.

Major Ferencz: Azon aggasztó helyzet, melybe parlamentünk jutott, indító okát mindenestre azon hatalmi tulkapásban és makacs magatartásban találja, melylyel a t. kormány a szabadságot megnyirbáló 16-ik §-hoz ragaszkodik, melyhez a gazdaságra súlyos cukorpremiüm, de főleg a cukorpremiüm teherviselés arányának reánk sérelmes volta járult; s a már ugyanis felizgatott ellenzék még a szólásszabadság korlátozásával is meg lett kínálva a t. kormányelnök ur által. Mielőtt ezen faktorokról szólnék, nem lehet figyelmen kívül hagyni a mostani parlamenti helyzet elbírálásánál azon és örökre emlékezetes időszakot, melyben a parlament a mostani formájában testet öltött, mely Bánffy-féle választási rendszer nemcsak idebent, de külföldön is nagyban diskreditálta a magyar alkotmányosságot. Nem szándékozom a választási visszaélésekkel foglalkozni, csak reá mutatok azon, ezideig ismeretlen mérvbeni vesztegetésre, korlátot nem ismerő hivatalos érőszakra s a választó polgárok alkotmányos jogainak megsértésére, elkobzására s mindez az ezredév magasztos ünnepének nagyobb dícsőségére lett a t. kormány által keresztül vive, melyekért az erkölcsi és anyagi felelősség a t. miniszterelnök urat illeti. Azért bocsájtottam ezeket előre, mert beteges parlamenti helyzetünk forrását ebben találom! De lehet-e egészséges parlamenti helyzet, mikor a parlament jórésze nem a tiszta nemzeti erő önműködéséből ered, nem a szabad polgárok független megnyilatkozása hozta létre! Tehát a hatalom nem az eszmék és elvek harcából került ki, hanem az alkotmányos jogok összezuzásán burjánzott fel. Végig söpört a Bánffy-féle választás a polgárok alkotmányos jogain és letrödelte az alkotmányos élet nemes ideáit a nemzeti önérzet ezredéves fájáról. Már pedig a parlamenti erő, t. Ház, nem a mesterségesen összehozott többségben, hanem a választó polgárok millióinak független, alkotmányos, szabad megnyilatkozásában rejlik! Csakhogy ez a törvény a t. miniszterelnök ur politikai hitvallásában nincs kodifikálva.

A hatalmi terjeszkedés a közszabadság rovására a t. miniszterelnök urnál még nem ért véget, majd a szabad sajtó, majd a szólásszabadság nagy nemzeti alkotásait, mint a korlátlan hatalom gátló bástyáit akarja megkezdeni. S mikor ez nyilvánvaló, nem-e kell, hogy egy táborban találja nemcsak az ellenzék, de még a tuloldalról is azokat, ki a nemzet nagy alkotásainak sértetlen voltát elismerik! T. Ház! hiszen a társadalom szabad mozgása biztosítékát a szabad sajtóban találja s minden oly kísérlet, t. Ház, mely a sajtószabadság megnyirbálását célozza, a társadalmi visszafejlődésre vezet, annak szabad mozgását gátolja és veszélyezteti a közszabadságot. S ha valaha, úgy a mai korrupció korszakában kell, hogy szabad keze legyen a sajtónak s bírása legyen a közvélemény, melyet az esküdtsek képviselhet csak.

Nagyon találóan fejezte ki gróf Apponyi t. képviselőtársam aggályát a 16. §-ra ezen hasonlattal, mintha az utonállókval szemben nem gondoskodnék az állam csendőrökről. Melyre jónak látta gr. Tisza István t. képviselőtársam ezen balul sikerült megjegyzéssel élni, sajtó szavai: »En azt hiszem, maga Apponyi Albert gr. ur talán nem fogja Magyarországon azt állítani, hogy azon ügyek, melyek fölött a rendes bíróságok örökűnek, utonállóknak lennének kiszolgáltatva. Hogy minő összefüggés van gr. Apponyi kijelentése és gr. Tisza István vá-

lasza között, azt csakis gr. Tisza István képviselőtársam tudná megfejtetni.

Már pedig kell, hogy a hallatlan korrupció idejében a szabadságnak ezek a biztosítékai megmaradjanak. Azt mondja a tuloldal, hogy a népnek a lelkiületét mi mérgezzük meg. De hát kérem — majd megmondom én, hogy ki mérgezi meg a nép lelkiületét. Megmérgezik önök azzal, hogy a törvényt nem tartják tiszteletben, elkobozzák az alkotmányosságot s kiszolgáltatják a népet az uzsorásoknak. Kijelenti végül, hogy a javaslatot nem fogadja el. (Helyeslés balról.)

Rátkey László: Ha az ellenzék részéről valaki felszólal, mindjárt obstruálással vádolják. Ezért nem igéri, hogy röviden vagy hosszasan fog-e beszélni. Mivel a miniszterelnök egy órával több tanácskozási időt kíván, az a nézete, hogy nem vitatták meg elég behatóan a tárgyakat. De a miniszterelnök figyelmeztése csak a többségnek szólhat, mert az ellenzék teljesítette kötelességét.

Egyik képviselőtársa szavaiból megtanulta, hogy a m. elnöktől semmit nem lehet komolyan venni. És ez a képviselő báró Bánffy Dezső. Mert míg Bánffy itt a drámaiszendét játszotta, addig a szabadelvű párt gyűlésén hősszerű volt, bejelentette a klotür tervét is. És ekkor felállt Tisza Kálmán és beszélt az obstruatio ellen. Pedig éppen Tisza aranykorához fűződik az obstruáció emléke. Egy nappal később felállt Tisza István és támadást intézett a sajtószabadság ellen. Pedig Tisza Istvánnak sem lenne szabad elfelednie, hogy egy időben az a nóta járta be az országot:

»Tisza Kálmán, Böszörményi,
Tudnak hazát, sajtót védni!«

Bánffy Dezső, Tisza Kálmán, Tisza István! Három név, három eszme. Egy új triumvirátus, Odivius, Antonius és Lepikus triumvirátusa, csak hogy abban a modern triumvirátusban a miniszterelnök a Lepikus szerepét játszsza. (Zajos derűtség balról.)

Éppen a miniszterelnök nem beszélhet a parlamentarizmusról, a ki nyíltan bevallotta, hogy az ellenzékét összetörni akarja, holott a parlamentarizmus alaptörvénye az, hogy ellenzékre szükség van.

A parlament működésének főszabályozása a trónbeszéd és a felirat. És ha egy-egy ülés után egybevetjük a parlament működését a trónbeszédben előirányzottakkal, óriási eltérést találunk. A megígért alkotások ígéretnek maradtak. Ez is a parlamentarizmus veszélyeztetése. Más tárgyakat is kaphat fel, a költségvetésnél maga a kormánypárt csinálta az obstruációt. Eppen Pulszky Ágost, a ki az észjogot is kezeli . . .

Hentaller Lajos: De rosszul kezeli!

Rátkey László . . . tanítgatta a nemzeti pártot, hogy az ellenzéki képviselőnek csak egy kötelessége van: »beszélni.«

A parlamenti elzűllésről beszél ezután s ennek jele az is, hogy a pénzügyminiszter nem terjeszti elő a cukorpremiümnél az adatokat, s ebből látszik, hogy a javaslatot csak megakarja szavaztatni. Vallja be Bánffy őszintén, hogy be akarja hozni a klotürt: eljárása legalább ekkor férfias lesz; de hát majd meglátja Bánffy, hogy mit ér el a 16-ik szakaszszal.

A békealkudozásokról beszélve azt mondja, a kormány eljárása olyan, mintha a doktor azt mondaná a betegnek: »gyógyulj meg és akkor kiveszem a tövist.« Terjeszsenek csak elő a miniszterek helyes és magyar érdekeket szolgáló javaslatokat, nem fognak ellene obstruálni. Nyugtassa meg a miniszterelnök a Házat, hogy a kvóta nem lesz magasabb, akkor nyugodt lesz a parlamenti tanácskozás. A miniszterelnök javaslatát nem fogadja el. (Helyeslés balról.)

Buzáth Ferencz: A kormány a békealkudozásokkal főleg a kiegyezési javaslatokat akarja biztosítani. Ezen az alapon nem létesülhet a béke. Hol van a garancia arra nézve, hogy a kiegyezési javaslatok az ország érdekeinek megfelelőleg alkottatnak meg? A miniszterelnök indítványát nem fogadja el.

Elnök az ülést öt percze felfüggeszti.

Szünet után:

Szentiványi Árpád: Kijelenti, hogy nagyon

röviden óhajt ez alkalommal beszélni. A miniszterelnök még a választások előtt kijelentette, hogy megrendszabályozza az ellenzékét. Ez meg is történt s az ellenzéki választókat még most is zaklatják minden elképzelhető módon. A költségvetési vitánál minden kormánypárti szónok azt fejtegette, hogy miért nem boszél az ellenzék. Jött aztán az összeférhetetlenségi vita. Kisült, hogy vagy 204 összeférhetetlenségi eset van a Házban. Heltai Ferencz ma a Nemzetben egy nyílt levelben megítélte gróf Károlyit. Ő azt kérdezte, hogy ki ez a Heltai Ferencz s azt mondták, hogy a vasuti és közlekedési közlöny kiadója, meg a kalauzt is ő adja ki. Hát az beszél gróf Károlyi ellen, aki ilyen segélyt kap a kormánytól. No de — nem tesz ellene összeférhetlenségi bejelentést. A kormány nem is akarta a békét, hanem az ellenzékét bele akarta ugrasztani az obstruációba. Az ellenzék előtt sokáig kedves volt a béke gondolata s ő is elment többek között a Ház elnökéhez, megkérni őt, hogy közvetítse a békét. Ezért neki is most köszönetet mond. (Felkiáltások balról: Éljen Szilágyi.) Amde a béke már eleve nem jöhetett létre, mert éppen azok működték ellene, akiket kiküldött a kormánypárt a béke közvetítésére. A kormány most az ellenzékre akarja háritani a felelősséget s a szólásszabadságot is meg akarja rendszabályozni. Amde ezt a kétszínű játékot a közvélemény nem fogja tűrni. A miniszterelnök indítványát nem fogadja el és ha a miniszterelnök betérjeszti a klotür javaslatot, minden eszközzel fognak ellene dolgozni. Ő még most is szeretné a békét. (Éljenzés balról.)

Heltai Ferencz: Személyes kérdésben kér szót és kéri a Házat, hogy vegye Szentiványi felszólalását az ő személyére nézve összeférhetlenségi bejelentésnek.

Szentiványi Árpád: Tegye meg a bejelentést majd Heltai ur!

Elnök: Így a bejelentést nem veheti tudomásul, ha csak Heltai maga nem teszi meg a bejelentést.

Szalay Károly: A mai kor az abnormitások kora. A miniszterelnök a saját erejénél többet mert akkor, amikor a miniszterelnöki székre ült. Bizonyosan azt tartotta szem előtt, hogy akinek az Isten hivatalt ad, észt is ad hozzá. Amde a miniszterelnökség nem hivatal s így az Isten nem adhatott észt Bánffy Dezsőnek, ha igaz is az a közmondás.

Az ülés végén még Papp Elek szólt hosszasan a parlamenti helyzetről.

Magyarország a párisi világkiállításon.

— A kereskedelmi miniszter felhívása. —

Br. Dániel Ernő kereskedelemügyi m. kir. miniszter az alábbi felhívást intézte az ország összes lakosaihoz az 1900 párisi világkiállításra leendő részvétel tárgyában.

Felhívás a közönséghez!

Franciaország 1900-ban Párisban nemzetközi kiállítást rendez s részvételre hívta fel az összes államokat.

Valamennyi állam kijelentette, hogy részt vesz a XIX. század záró követ képező ezen nemzetközi kiállításban.

A magyar kormány elhatározta, hogy Magyarország szintén részt veend s a kormány ezen elhatározását az 1891. évi XVIII. törvénycikkkel a törvényhozás is jóváhagyta.

Az eddigi előkészületek után itélve valamennyi nemzet méltóan kíván részt venni e nemzetközi kiállításban, mely be fogja mutatni azt a haladást, melyet az emberiség szellemi és gazdasági termelése elért.

A békés munka e nagy versenyéből, mely az egyes nemzetek életképességét és haladását tükrözi vissza, Magyarország el nem maradhat, a haladás és művelődés iránti érzékéről, szorgalmáról és munkájáról szellemi életének lüktetéséről és erő kifejtéséről, a produktív munka mezején szintén bizonyosságot kell tennie.

Magyarország 1878 óta nemzetközi kiállításra nagyobb arányban nem vett részt s minthogy közgazdasági életünket önálló nemzeti alapon leg-helyesebben véltük fejleszthetni és kiépíteni, mun-

kánk és törekvésünk termékeny talajba vetett, a miről tanúságot tehetett ezredéves kiállításunk.

Megerősödvé kerültünk ki a küzdelemből, a nemzet erőmegfeszítése feltárta az ország gazdaságát az ipari és gazdasági termelés terén, érzékét, törekvéseit, haladását a művelődésben, bumanitásában, művészetekben.

Munkánkban megállunk nem lehet, csak úgy ismerhetjük meg erőink valódi értékét, csak úgy erősíthetjük meg a jövőbe vetett további reményünket, ha a nemzetközi versenyben helyünket méltóan elfoglalva, alkalmat szolgáltatunk a külföldnek, erőnk, haladásunk, viszonyaink beható tanulmányozására; ha mindennel a mit gondolkozó agyunk, érző szívünk és munkás kezünk termelt, más nemzetek mellé állva, bemutatjuk életképességünket s ez által saját önbizalmunkat is növeljük.

Ha a magyar államot alkotó összes erőket a szellemi, művészeti, anyagi és erkölcsi téren való munkálkodásunk összes eredményeit és vívmányait az 1900. évi nemzetközi kiállításon, a népek e nagy találkozásán méltóan bemutatjuk: önálló fejlődésünk és czéltudatos munkánk feltárása, — meggyőződésünk szerint — bármely más eszköznél sikeresebben fogja, állami és nemzeti önállóságunk tudatát terjeszteni és megerősíteni.

E mellett figyelmet érdemel a kiállításnak remélhető gazdasági hatása is.

A nyugati nemzetek iparával a versenyt, mindenben igaz még nem vehetjük fel, de tévedés volna ebből a körülményből azt következtetni, hogy fáradozásaink s anyagi áldozataink hiába valók.

Mezőgazdasági termelésünk magas színvonalon áll, versenyképes, arra támaszkodó nagy iparágaink verseny- és kiviteli képességük hírnevét fenn kell hogy tartásuk s azokon kívül is számos oly iparágunk van, mely nemcsak megállja a versenyt, hanem kiviteli piacok szerzése által egészséges fejlődésének és felvirágzásának további alapjait szerezheti meg.

Nem lehet figyelmem kívül hagynunk, hogy az 1900. évi párisi kiállításon nemcsak Franciaország fogunk találkozni, hanem ott lesznek más-államok is, melyeknek gazdasági termelése kevésbé fejlett, találkozája lesz az a föld minden tájairól oda sereglő idegeneknek s így kedvezően kínálkozó alkalom, kereskedelmi összeköttetések létesítésére.

Ily kereskedelmi összeköttetések létrejövését készségesen fogja támogatni a m. kir. kormánybiztos is, ki a magyar korona országainak a párisi kiállításon leendő képviselésével van megbízva.

Mindezeknél fogva az országnak a nemzetközi versenyben leendő méltó bemutatását nagy nemzeti feladatnak tartom, mely sikeresen csak az összes tényezők buzgó közreműködésével oldható meg s épen azért kérem az ország minden polgárát szakférfiut, művészt, mezőgazdát, iparost, ki e nagy nemzeti munkában eszmével, tanácsal, közreműködéssel, munkával és termeléssel hozzájárulhat, hogy az 1900. évi nemzetközi kiállítás magyar osztályainak minél szebb és tökéletesebb rendezésében a kormányt hazafiúi buzgalommal és lelkesedéssel támogatni sziveskedjék.

Vessük tekintetünket a jövőbe, a magyar állam az imént megnyílt évezredét, szebben, hasznosabbn, méltóbban meg nem kezdheti, mintha bemutatja immár a világnak is öserejét, földének kincseit, népeinek szellemi világát, szorgalmát, munkásságát és haladását az európai civilizációban.

Budapest 1897. július 17-én.

Báró Dániel Ernő.

UJDONSAGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Július 28. A debreczen-nagyvárad villamos vasút pótközgazgatási bsjárása.

Július 29. A nagyvárad városi árvaház választmányának ülése d. e. 10 órakor.

Augusztus 1. Kaszinó bál Vaskóhn.

Augusztus 2. Biharmegye közigazgatási bizottságának ülése d. e. 10 órakor.

Augusztus 5. Nagyvárad város közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órakor.

Augusztus 14. A belényesi tűzoltó egyesület nyári táncvigalma.

Szeptember 25-29. Lóversenyek Nagyváradon

Régészeti és történelmi muzeum (Sblauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. iga. 3-5 órá 20 krért. Más időben 50 kr.

Választási határnapok a nvárad-ujvárosi róm. kath. plébánia területén.

Az autonómiai congressusra küldendő világi képviselő választása az ötös bizottság megállapodása szerint július 31-kén, augusztus 1-én és 2-kán, azaz, szombat hétfőn fog megejtetni a nvárad-ujvárosi róm. kath. fiúiskola (Körös-utca) I. osztályu tantermében. A szavazás reggeli 9-órától déli 12-ig és délután 3 órától esti 6-ig személyesen és nyilvánosan történik.

Nagyváradon, 1897. jul. 27.

Nemeskey Andor,

bizottsági elnök.

* **Fraknoi Vilmos pécsi püspök.** A Neues Wiener Tagblattnak írják Pécsről: A pécsi püspöki szék még betöltetlen és még mindig nem tudtak a kinvezendő püspök személyében megállapodni. Az utóbbi időben erősen mozgóldtak némely helyütt gróf Majláth Gusztáv érdekében; a fiatal püspök édesanyjának Baranyamegyében és kivált Pécs környékén vannak a birtokai és szivesebben látná ebben a püspökségben, mint akárhol másutt. Az egyházmegye papsága körében — amely már a kormánytól is kérte, hogy töltsse be végre a rég üres püspöki széket — hire jár, hogy Majláth grófné több befolyásos arisztokratát és magát Vaszary hercegprimást is megnyerte tervének. Wlascics miniszter azonban, ugyane hírek szerint, föltétlenül fentartja Fraknoi Vilmos püspöki jelöltségét és ebben az értelemben nyilatkozott legutóbb a királynál volt audienciáján is. Azt hiszik, hogy szeptember közepéig, amikor a király Baranyamegyébe látogat, mindenesetre meglesz az egyházmegyének kinevezett új püspöke.

* **Izabella főhercegnő,** akinek legutóbbi családi örömeiben az egész ország részt veit, Wolkenstein főudvarmestere által értesítette a magyar iparművészet társulat elnökségét, hogy 200 frt alapítványt belép az alapító tagok sorába. A társulat a magas kitüntetéset annak a buzgóságnak köszöni, amelylyel a hazai nőipar ügyét felkarolja.

* **Személyi hírek.** Dr. Perjessy Mihály, az új nagyvárad kir. ügyész tegnap délután Fehértemplomból Nagyváradra érkezett. Az ügyész lakáskivétel céljából jött városunkba. Állását csak jövő hó 15-én foglalja el Nagyváradon. — Petraczek Ferencz, kereskedelemügyi miniszteri m. kir. főmérnök tegnap este a gyorsvonattal Nagyváradra érkezett.

* **Uj magyar állampolgár.** Picsek Róbert nagyvárad fénypécs ki jelenleg osztrák állampolgár, tegnap beadta a magyar állampolgárság elnyeréséért folyamodványát.

* **Ritók Zsigmond jubileuma.** A jövőhónapban lesz 25 esztendeje hogy Ritók Zsigmond most kir. táblai elnök, a bihari ev. ref. egyházmegye gondnoki székét elfoglalta. Ennek a napnak a 25-ik, évfordulóját e kiváló református világi ur hitsosrosai, tisztelői, első sorban egyházmegyéjének gyülekezetei, melyek hajóját negyedszázad óta lankadatlan buzgalommal kormányozza, — méltó módon készülnek megünnepelni. A bihari egyházmegyének igazi örömmünnepe lesz ez a jubileum, melyre már javában folynak az előkészületek.

* **Jóváhagyott megyei közgyűlési határozatok.** A belügyminiszter tegnap tadatta a vármegyével, hogy a legutóbbi megyei közgyűlés azon határozatait, mely szerint a törvényhatósági bizottság valamely hazai intézetben elhelyezendő biharmegyei illetőségű siket néma eltartására évi 120 frt, a f. évi őszi nagyvárad lóversenyekre 500 frtot, a nagyvárad felsőbb kereskedelmi tanintézetnek évi 200 frtot

s végül a bihari földvárban emelendő hazafias emlékoszlop felállítására 900 frtot szavazott meg, — jóváhagyta.

* **A megyei utak megvizsgálása.** A kereskedelemügyi miniszter megbízásából Petraczek Ferencz m. kir. főmérnök tegnap este a gyorsvonattal Budapesről Nagyváradra érkezett hogy Biharmegye közutait megvizsgálja. A főmérnök Dr. Bethy László főispán és Szunyogh Péter alispán társaságában ma kezdi meg körutját. Reggel 6 órakor indul el kocsin Nagyváradról Tenkére a 3 tagu bizottság, innen Beélbe mennek, honnan Tenkén, Szalontán, Geszten, Cséffán és Inádon át újra vizsátérnek Nagyváradra. E hó 30-án újra Nagyváradról elindulva, Magyar-Csékre mennek, innét Belényesen és Kristyóron át vissza térnek újra Nagyváradra, hol egy napi pihenőt tartva Hosszupályiba, Pocsajra, Darvasra, B. Ujfaluba, Nagy-Rábéra Saápra mennek s újra bejönnek Nagyváradra. Augusztus 6-án pihenés lesz, 7-én reggel 6 órakor elindulva Henczidára, Évakra mennek, majd vizsátérve Szalárdra, s Terebes, Cséhtelek, Szép, Fekete-erdő és Élesden át jönnek vissza. Azután Csökmőre, Komádiba, Szakálba Mező-Telegdre és F.-Dernára mennek s augusztus 15-én este befejezik a szemlést. 18 napig tartó rendkívül fárasztó vizsgálat alatt 918.9 kilométer fog a bizottság beútni. Az alapos vizsgálatnak remélhetőleg üdvös eredményei lesznek a biharmegyei utakra nézve, melyekre épséggel nem lehetne ráfogni hogy olyanok lennének mint az Andrassy ut faburkolata.

* **Az ügyvédi kamarából.** A nagyvárad ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy Márton Ferencz ügyvéd, irodáját a kamara területén belül Sarkadról Nagy-Szalontára helyezte át.

* **Hunyadi-malom eladása.** A Hunyadi-gözmalom részvénytársaság legutóbbi közgyűlése erősen hitték, hogy pár hét alatt sikerül a társaság malom telepeit eladni. Azóta hónapok teltek el s a felszámoló bizottságnak még nem sikerült tudni a telepeken. Mint teljesen jó forrásból értesülünk, most kllátás van reá, hogy új gazdát nyer a három malom s nem sokára megindítják az üzemet teljes erővel. Ez által sok munkás kéz nyer foglalkozást. A felszámolók ugyanis már hetek óta alkuban vannak az aradi Neumann szeszgyáros czéggel. A szeszgyár képviselőjében a kiküldöttek Nagyváradon időznek. A vétel még nem bevégzett tény de mi sem áll utjában az adás-vétel létrejöttének annális inkább mert a főbb kérdésekre nézve már megegyeztek.

Uj kath. kör. A m. kir. belügyminiszter a lelédi kath. olvasókör alapszabályait jóváhagyta.

* **A Csendőrök sebesültjei.** Részletesen megemlékeztünk az ugrai határban Schwartz Ferencz bérletén előfordult véres esetről, a melynél két szegény oláh munkást összevagdaltak a csendőrök. A könyebben sebesült már kiment a kórházból, de a súlyosabban sérült szegény ember még mindig gyógykezelés alatt áll. Sebe nehezen gyógyul, mert a koponya csont teljesen át volt vágva.

* **A megyei utak kijavitása.** Ugy látszik, hogy erőlyes kézzel lát a megye nemsokára az utak kijavitásához. Erre enged legalább következtetni azon körülmény, hogy az alispán elrendelte, miszerint a főszoigabírák írják össze járásuk területén azon kő és kavics bányákat, melyekből könnyű szerral lehetne szállítani a szükséges anyagokat az utak kijavitására. Valóban legfőbb ideje a felmerülő sok panasz miatt, a bajon segíteni.

* **Csehországi postagalombok Nagyváradon.** Eberman Ferencz dr. madárkedvelő prágai orvos, előzetes levelezés és táviratváltás

után tegnap két kosárlitkában öt darab postagalambot küldött Pulman István itteni posta és távirda felügyelőhöz föleresztés végett. A szárnyas hirnökök egyike, valószínűleg már többször is tett nagyobb próbautat mert ballábán ismertető jelül rézgyűrűt visel. A fölengedés tegnap reggeli óra 45 perczkor történt meglehetősen számu érdeklődő és ur jelenlétében, a pályaudvar mögötti hegyhát nyílt térségéről, a Havas féle nyarilak közelében. A madarak — kalitkák kosárfödeleinek felnyitása után egy pillanat alatt fölreppentek és minden tétova nélkül észak-nyugati irányt nézve nyilsebességgel szálltak el csehországi otthonuk felé, úgy hogy alig két másodperc után eltűntek a nézők szeméi elől. A postagalambok tudvalevőleg 55—60 kilo métert röpködnek óránként. Következőleg a Nagyvárad — Prága közötti 635—640 kilométernyi egyenes légutat 11—12 óra alatt megteszik, ha utjukat szélvész vagy fergeteg akadályozni nem fogja. Délután 5—6 óra között tehát valószínűleg már elhagyott társaik mellett pihentek a nagy ut fáradalmait és dícsérni a megízelt magyar buzaszemek édességét.

* **A villamos vasút építése.** Nagyvárad város szépészeti és közlekedési szakbizottsága ma, szerdán délután 4 órakor a világiatási, csatornázási bizottsággal együtt fogja tárgyalni a villamos vasút ügyét. 5 órakor pedig helyszíni szemlét tart a szakbizottság a kórháztól a vasútállomásig terjedő uton s megállapítják, hogy milyen mérvű javítás szükséges.

* **Nagyvárad mintára.** Selmezbányán ipariskolát óhajtanak létesíteni. Átírtak Nagyvárad városához s kérik az ipariskolára vonatkozó szabályrendeletet.

* **Az Érmellék veszedelme.** Az idei aratás sikerét nagyon megnehezítette az a sok esőzés mely az ország minden vidékén kiszámíthatatlan károkat okozott a földbirtokos gazdáknak. Mint értesülünk, az Érmelléken is ilyen nagy csapást okoztak a gazdaközönségre a gyakori vízáradások, melyek a nagy ügygyel-bajjal letakart kalászos növények keresztjeit vízzel borították be. Az itt-ott nagynehezen lekaszált és összegyűjtött takarmányneműek boglvái a folytonos esőzés miatt most, a betakarítás küszöbén vízzel vannak körülvéve s a megsemmisülés stádiumába jutottak. Ezt az állapotot az elemi csapásokon kívül az Érszabályozás vadjudása idézte elő, mely még most is a kezdet stádiumában vesztegel. Ennélfogva Szoboszlai Sándor azt a kérelmet intézi Károlyi István grófhhoz, az Érmellék legtekintélyesebb birtokosához hogy az ecsedi lap lecsapolásánál eszközölt munkálatokat szüntesse be egyelőre, amíg szárazabb idő lesz, mert a munkálatok folytán a Kraszna folyó áradása megmérhetően károkat okoz az Érmellék birtokosainak. Szoboszlai kérelme támogatására lelkes szavakban kéri fel a vidék tekintélyesebb kirtokosait is.

* **Ki építi a honvédtiszti iskolát?** A létesítendő három hadapród iskola építését igen sített a honvédmíniszter, ki az iskolák építése folett már határozott. A nagyvárad iskolára a legolcsóbb volt R i m a n ó c z y Kálmán építész ajánlata, de azért nem ő kapja meg az építkezést, mert a budapesti Neuschloss cég a nagyváradin kívül a soproni és pécsi iskolák építésére is pályázott s mindhárom iskola építésének főösszege a legolcsóbb s így a miniszter ennek a cégnek adta ki mindhárom iskola építését. Már augusztus hó 1-én hozzákezdenek az építéshez, s oly erővel folytatják, hogy még az évben tető alá kerüljön. Mindenesetre sajnálatos, hogy nem nagyvárad vállalkozó kapta meg a munkálatot; mert a helyi munkaerők felhasználása jobban biztosítva lett volna az által. Ily körülmények mellett éppenséggel nem lehet csodálkozni, ha iparunk pang, iparosaink nem bírnak boldogulni. A budapesti cég bizonyára idegen munkásokat fog alkalmazni s

egyáltalán a nagyvárad kisipar semmi hasznát sem fogja venni az építkezésnek. Aztán még csodálkozhat valaki, hogy iparosaink szegényednek s független iparosaink közül igen sok napszámos lett a vasutnál vagy valamelyik gyárban. Nagyvárad hajdan jómódu iparossága pusztul; kezzeg nem fogunk a jövőben találni utcaszorokat, mint Nagy-Körözs-utca példa rá, a hol vagyonos iparos polgárok jómódját hirdetik a csinos, értékes házak. A mult hetekben lett épen beadva egy indítvány az ipartestület részéről Nagyvárad városához, a helyi ipar támogatása érdekében. Itt van rá a válasz. Végre valahára ideje volna, hogy ne csak szóval, hanem tettel is segítsünk ezen a kipróbált hűségű hazafias derék polgárságon — iparosainkon.

* **A máv. pályafelügyelői.** A magyar kir. államvasutak pályafelügyelői a kereskedelemügyi miniszter elé terjesztett emlékiratukban helyezték javítása iránt folyamodtak. A miniszter ennek eredménykép elrendelte, hogy a pályafelügyelők az altiszti illetménytáblázat negyedik fokozatából töröltesse, úgy hogy a legkisebb fizetésük a harmadik osztályának megfelelően évi ötszáz forintban állapítatik meg. — Minthogy a miniszter ezen elhatározása a folyó évben költségfedezett hiányában teljes mértékben végre nem hajtható: elrendelte, hogy a szükséges többletköltség az 1898. évi költségelirányzatba felvéssék. Azonkívül kilométer, illetve utiállományt is kiállításba helyeztet a miniszter és felhívta a magyar királyi államvasutak igazgatóságát, hogy ezeknek megállapítása, illetve osztályozása iránt javaslatot tegyen. Végre engedélyezte a miniszter, hogy az első, második és harmadik fokozatba tartozó pályafentartási altisztek három, két, illetve egy rozettát viseljenek.

* **Biharmegyei gyümölcs Hamburgban.** A folyó év őszén Hamburgban nagyszabású nemzetközi gyümölcs-kiállítás lesz. A kiállítás első része augusztus hó 27-től szeptember hó 5-ig tart, ezen ki lehet állítani barackot, szilvát, szőlőt, dinnyét, nyári almát és körtét. A második rész szeptember hó 24-től 30-ig tart. Ezen ki lehet állítani valamennyi őszi és téli gyümölcsöt. Erre a bejelentési határidő szeptember hó 5-ike. Miután Hamburg maga is igen jó piac, azonkívül Dánia, Oroszország, Svédország és Norvégia is nagybárra itt szerzik be szükségleteiket, saját érdekükben cselekesznek a termelők, ha e kiállításon részt vesznek. Legkeresettebbek a szép szőlő, barack, dió, alma és körte. A részvétel teljesen díjmentes.

* **Uj iparvasut.** Diósi Ignác és fia Lajos nagyvárad fakeskedő cég id. gróf Z i c h y Ödön uradalmában a feketetői határban túzifa szállítás végett a Feketető végén betorkoló völgyben egy vaspályát szándékozik építeni. Az új vasutnak, mely részint vas, részint fasinéken fog haladni s részint ló, részint gőzerőre lesz berendezve, f. hó 30-án d. u. 5 órakor lesz közigazgatási bejárása. Feketető községéből indul ki a bizottság, a m. á. v. igazgatóságát B o z ó k y Béla főmérnök, Biharmegyét pedig K e s z t h e l y Zoltán fogják képviselni.

* **Steiner Ármín halála.** Megdöbbentő gyászos tragedia érte tegnap Nagyvárad egyik családját. Korán reggel futó tüzként terjedt el a mindenütt mély részvételt okozó hír, hogy ő pályii Steiner Ármín földbirtokos nagymarjai pusztáján hajnalban hirtelen elhunyt. A megdöbbentő hírt eleinte mindenütt kétkedéssel fogadták, mert Steiner Ármín élete derekán álló, külsőleg edzett és erős szervezett embernek látszott és tegnapelőtt este még Nagyváradon a rózsabokorban vígan töltötte egy társaságban idejét, Neje ez idő szerint anyjával és atyjával Atsében fürdözik. Steiner Ármín pedig két gyermekével, Cornállal és Andorral a Nagykereki mellett levő nagymarjai pusztán töltötte a nyarat. Tegnap ment ki is-

mét a pusztára és egész nap a legfrissebb kedélyvel és látszólag a legjobb egészségben végezte a dolgát. Éffélután riasztotta fel álmukból a gyermekeket egy é l e s j a j k i á l t á s.

Remegve szaladtak édes atyjukhoz, a ki megmeredve szótlanul feküdt agyán, fájdalomosan hörögve és jobb kezét görcsösen a szívéhez szoritva. A halálra rémült gyermekek sikoltására hamar összeszaladt a cselédség. Elfutottak Nagy Kerekibe, a honnan gyorsan a pusztára érkezett dr. Spitzer Nagykerekii orvos, ki azonban már csak azt konstatálhatta szomoruan, hogy a hirtelen bekövetkezett halált szívszélhűdés okozta. A mély gyászba borult család az ugyancsak Áusében időző Krausz Dávidnének távirat, hogy a halálesetet kiméletesen adja tudtára a szerencsétlen özvegynek és szüleinek. A halott édes anyjával özv. Steiner Lipótnéval Bognár nSádorné és dr. Berkovits Miklósné tudattak kiméletesen a le-sujtó gyászírt. Az elhnytt holttestét Szunyogh Péter alispán engedelmével szállították be a nagymarjai pusztáról Áldás-utca lakásába, a honnan holnap 29-én délelőt 9 órakor helyezik örök nyugalomra. Az eset egész városban mély részvételt keltett.

* **Hol az alispán?** A hivatalos lap tegnapi száma így keresi Temesvármegye felfüggesztett alispánját:

IDÉZÉS.

37381/1891. **Déschán Achill** Temesvármegyének többrendbeli fegyelmi vétség elkövetésével vádolt, hivatalától felfüggesztett, székhelyéről engedély nélkül távozott és jelenleg ismeretlen helyen tartózkodó alispánja felhivatik, hogy a vármegye közigazgatási bizottságának folyó évi 3825/1401. kbjk. sz. határozatával az ellene folyamatban levő fegyelmi vizsgálat foganatosításával, illetőleg folytatásával megbízott alulirt vizsgáló biztosok előtt 1897. augusztus hó 7-ik napjának délutáni 4 órájára a vármegye székházának kistermében annál inkább jelenjék meg, mert meg nem jelenése esetén védelméről lemondottnak fog tekintetni, a vizsgálat meghallgatása nélkül befeje tenni s a véghatározat a kiderítendő tárgyi tényálladék alapján a vizsgálat eredményéhez képest meghozatni, Temesvárott, 1897. jul. hó 24-én. Br. Ambrózy Béla, Telbisz Imre, kiküldött vizsgáló biztosok.

* **Térzene.** A 37-ik gyalogezred zenekara H e r n e s i r e k István karmester vezetésével ma délután 6—7-ig a Szent-László téren a Müller czukrázdával szemben térzenét rendez. A program a következő:

Wetascák: Vadászieduló (uj.)

Meyerbeer: Fáklyatánc.

Waldtenfel: Ifju álmok (uj.)

Jungmann: keringő, Honvágy. Dal.

Ambros: Egyveleg a »Bőregé« című operettből.

* **Kiállítási szédelgések.** A kereskedelemügyi miniszter értesítette Biharmegyét és Nagyvárad városát, hogy az »Arcachon les Bains« nevű francia fürdőhelyen az idén rendezett kiállítás, mely csak nem régy nyílt meg, Turenne gróf budapesti francia főkonzultól nyert értesülés szerint, semmiféle hatósági védnökség alatt sem áll, sem erkölcsi, sem anyagi támogatásban nem részesül, hanem szédelgésre alapított magánvállalat, a mely semmiféle bizalmat nem érdemelsi így az iparosok ezen kiállításban esetleg szándékoltrészvételtől visszattartandók. Jó lesz ezt megjegyezni a nagyvárad iparosoknak, mert ez a szédelő magánvállalat, főleg a vidéki tájékozatlan kisiparosokra vetette ki hálóját s ezeket akarja hánytató czimokkal és ígérekkel lépre csalni.

* **Letartóztatott körözött cseléd leány.** A rendőri közlöny folyó évi 125-ik számában hozott körözvény alapján a helyi rendőrség Engel Helén békési származású, 17 éves izraelita, sugár termetű, kerek arcú, gesztenye barna haju, csinos hajadont, ki lopással vádol-

tatik, tegnap letartóztatta és átkísérte a kir. ügyészséghez, honnan nyomban a legközelebbi vonattal Békésre kísértették át.

*** A perzsa sah a zsidók ellen.** Az új perzsa sah kemény rendeleteket adott ki a birodalmában lakó zsidók ellen. Mielőtt rendeleteit publikálta volna, országa összes rabbijait magához hívatta s tudtul adta nekik, hogy a zsidók vagy fölveszik a török vallást, vagy pedig kotródnak Perzsiából. A rabbik gondolkozási időt kértek, de ez ügyben semmit sem tettek, sőt az a hír terjedt el, hogy babonás imát recitáltak el azon szándékkal, hogy a sah haljon meg. A sah azonban él és kiadta az összes zsidók ellen a következő rendeletet adott ki: 1. Minden zsidó borotválni köteles a fejét. 2. A zsidó csupán gyalog járhat, kocsit használnia nem szabad. 3. A zsidónak nem szabad európai öltözetet viselni. 4. A zsidó öltözet, kell hogy ismertető jellel bírjon, mely a zsidót azonnal megkülönböztesse más emberektől. 5. A zsidó nőnek tiltva van fátyolt viselni az arcán. 6. A zsidó nőknek nem szabad járni az utcán perzsa hölgyöltözékben. 7. A zsidóknak nem szabad magasabb házakat építtetniök perzsa szomszédaik házáinál. 8. A zsidóknak éjjel nem szabad az utcákon járni. 9. A vásárokon a zsidóknak nem szabad élelmi szerkeket árúsítani. 10. Ha egy zsidó elhal, ház birtoka azonnal arra a rokonára száll át, a ki a Mohamed vallására áttér. 11. Azt a zsidót, a ki mohamedánna lesz, de később ismét visszatért a zsidó vallásra, 10 évi súlyos börtönnel büntetjük. A sah rendeleteit lelkiismeretesen tartják be Perzsia antiszemita hivatalnokai. Ezeket a rendeleteket betetőzti egy újabb szigorúcsászári rendelet, mely szerint minden zsidó egy táblácskát köteles a mellén viselni a következő felirással: »Moosz ih« — (én zsidó vagyok.) A perzsák fővárosában Teheránban, a zsidók utcáit katonaság őrzi, annyira ingerült ellenük a nép hangulata.

Bizonyosan Lueger a kodifikátor Perzsiában.

*** Tűz.** Tüzi lárma riasztotta meg tegnap a kispence utcai lakosok nyugalmát, hol nád-fedelű kis házikó teteje gyulladt ki. Mire a tűzoltók megérkeztek, a ház fedele már porrá égett.

*** Öngyilkos gyermek.** Tegnap déltájban a Margit hídról egy 10—12 évesnek látszó fiú a Dunába ugrott. Minden mentési kísérlet hiába való volt, a gyermeket eltemették a hullámok.

*** Libapcsenyére fájt a foga.** Deutsch Jakabnének 3 szép bezott libája volt a ketrecében. Nagyon becézgette mind a három gágogó jószágot, melyért szép pénzt várt, ha a piacra viszi eladni. Képzelték hát meglepetése, midőn tegnap reggel etetni akarván a capitoliumi dicső ősök utódait, csak hült helyüket találta. A gyanu egy Weisz N. nevű csavargóra irányul. A rendőrség megindította a nyomozást.

*** Furfangos tolvaj.** Ravasz tolvajfurfanggal lopta meg tegnap egy Almási Gyula nevű kárposzegéd özv. Epstein Henrikné sütő-utcai lakost. Nevezett asszony ugyanis tegnap délelőtt piacramenet, háza közelében egy földön fekvő emberre bukkant, kiben közelebb érve Almási Gyula kárposzegédét ismerte fel. Mint-hogy Almási régi ismerőse volt, az eszméletlenül heverő fiatal embert jószívűen hazavitette lakására s meghagyta a szobaleánynak, hogy menjen jégért, hogy borogatást rakbasson a segéd fejére. Mialatt azonban a cseléd jégért járt, Almási, ki csak tettette magát, felkapta a keze ügyébe eső asztalkendőt s egy pár új cipőt s szépen elillant. — Az ellopott dolgok értéke 7 frtot tesz.

*** Talált gyermek.** Mucz Flóréné, szül. Szarka Mari cseh-i parasztlány július 22. este 9 óra tájban a mezőről hazajövet, a Nagyváradhoz közel eső Bozsik-féle tanya mellett egy 5 éves síró gyermeket talált a buzaöldön. A kis gyermeknek rövidre nyírt szőke haja van és fekete szeme. Megtalálásakor egy finom »H. S.« monogrammal kihimezett uri ing volt rajta meg egy kék öltöny, — fején pedig egy ócska férfi szalmakalap. A keservesen síró csöppseget az asszony kérdezgetni kezdte s a gyermek végre kigagyogta, hogy anyját Floárénak, őt pedig Lázárnak hívják. Ebből csak az süjt ki, hogy a kicsi nem valami elveszett uri gyermek, de hogy egyébként kicsoda, azt nem tudják. A gyermeket behozták Nagyváradra. — A szülőket nyomozzák.

A nagyváradai 48-asok üdvözléte.

Nagyvárad, július 27.

A nagyváradai 48-as és függetlenségi párt a vasárnap tartott választmányi ülés határozatából kifolyólag tegnap a következő hazafias feliratot küldte a budapesti függetlenségi és Ugron-párt elnökségeihez:

Nagyságos Elnök Ur!

A nagyváradai 48-as és függetlenségi párt — hazafiúi legszentebb kötelességéből eredőleg, — nem mulaszthatja el, hogy úgy az országos 48-as és függetlenségi pártnak, valamint a vita rendező bizottságának és vezér férfainak — a haza közérdekei s legalkotmányosabb joga, a sajtószabadság megvédése érdekében kifejtett önfeláldozó s nemes küzdelmeiért, a legmelegebb hála elismeréssel ne adózzék, s a midőn az országos 48-as és függetlenségi pártot s különösen a vita rendező bizottságot és pártkülönbösg nélkül küzdött vezérférfiakat szíve és lelke mélyéből üdvözlö; egyben kéri, hogy a magyar nemzet legdrágább s legnemesebb jogai egyikének a sajtó szabadság megcsorbitására irányuló ama végzetes 16 §, valamint az ország közérdekeit veszélyeztetett cukor prémium törvényre emelése ellenében a jövőben is teljes odaadással az eddigi kifejtett kitartással és minden törvényes eszközökkel harcolni, s a 48-as és függetlenségi magasztos eszmék diadalra jutását érvényesíteni méltóztassanak.

Melyek után a nagyváradai 48-as és függetlenségi párt nevében nagyrabecsülésem nyilvánítása mellett maradtam Nagyságos bizottsági Elnök Urnak:

Igaz hive

Szokoly Tamás,

alelnök

mint a 48-as és függetlenségi párt választmányának megbízottja.

TANÜGY.

A nagyváradai orth. izr. hitközség iskoláinak értesítője.

A nagyváradai orth. izr. hitközség polgári és elemi fiú, iskolájának értesítőjét Gábel Jakab igazgató állította össze. Bevezető értekezés képen »Leányiskoláinkról« czimen Gábel Jakab értekezik a szeptember elsején Nagyváradon megnyitandó zsidó leányiskola fontosságáról, mely 4 elemi és 4 polgári osztálylyal bír.

A szegény sorsu tanulókat a Málbis Arumim egylet izben ellátta ruházattal. Decemberben 53 tanulót látott el az egylet téli ruhával és tartós lábbelivel, áprilisban pedig 24 tanulót nyári ruhával és cipővel.

Áldásos működést fejtett ki a lefolyt tanévben is az orth. zsidó népkonyha. Itt a nem egészen szegény tanulók 10 krért teljesen megfelelő ebédet nyertek, a szegények nagyrésze pedig állandó ingyenes jeggyel voltak ellátva. Közel 3000 ingyenes ebédet adott a népkonyha a szegény tanulóknak, valamint báró Königs-warter Hermann 100 frtos adományából is 500 ingyen jegy jutott a tanulóknak.

A tanári testület 13 tagból állott. Az elemi iskolába járó tanulók száma 227 volt, kik közül 13-an bukkak csak meg. A polgári iskola 4 osztályát 212 tanuló látogatta, kik közül 3 utasított osztályismétlésre.

Az értesítő fedelén az iskolák fotografiái láthatók.

SZINHÁZ ES MŰVESZET.

Trilby.

Tegnap este ismét telt ház nézte végig ezt a híressé vált darabot.

A darab iránt való érdeklődés azonban jelentősen meg csappant, mert a közönség nem lelkesedett, tapsolt úgy mint első este.

Az előadás pedig most is párját ritkító, kitünő volt.

Kiválóan nagy ambícióval játszott Pintérné asszony (Triby) s különösen a harmadik felvonásban exczellált.

Keszler (Svengali) t. cz. a jeles fiatal színész babéraihoz ismét egy levelet szerzet az este. Oly közvetlenséggel játszott, hogy szinte elhittette velünk boszorkányságának hatalmát.

A színpalak mögött tegnap is igen szépen énekelte Székely Irén az »Au« clair Delune» című dalt.

Hogy azonban miért francia szöveggel énekeltek ez a dal, azt nemértjük.

Vagy talán azért mert a darabban francia nyelven fordul elő ez a dalocska és mert azt Londonban Párisban is francziául éneklék!?

De hát akkor az lehetne egész darabot itt Váradon is francia nyelven adadni.

K. Rezső.

Aradi vendégek a színpadon. Justitoris Kálmán, Arad város főjegyzője és Barabás Béla országgyűlési képviselő, a mult héten néhány előadást végig néztek a nagyváradai színpadon. Nyert impresszióiról most érdekes cikket tesz közre az »Aradi Közlöny« tegnapi száma, melyben erősen megdicséri a Leszkay kitünő társulatát, mely dicséretet mi is mindenben aláírjuk.

Heti műsor.

Szerdán: Trilby.

Csütörtökön: Nap és Hold.

Pénteken: Király fogás.

Szombaton: XI. Lajos.

Vasárnap: Szókimondó asszonyság.

Hivatalos közlemény.

Kereseti adólajstromok közszemlén. A kir. pénzügyigazgatóság 31.060. és 50.721. II. 1897. szám alatt kelt érvényesítésével ellátott 1896—98. vagyis három évre megállapított, továbbá az újonnan keletkezett üzletek, iparok s egyéb haszonhajtó foglalkozások után 1897—1898. vagyis két évre bizottságilag kivetett III. o. kereseti adót tartalmazó lajstromok az 1883 évi XLIV. t.-cz. 16. §. értelmében 8 napi közszemlére, vagyis f. é. jul. 28. napjától augusztus 5. napjától bezáróan a városi adóhivatal 10. számú szobájába azon figyelmeztetés mellett tételnek ki, miszerint érdekelt adókötelesek a jelzett lajstromokban terhőkre előirt adók mennyiségét ott megtekinthetik s az ellen nemtaláni felszólamlásukat a lajstromok közzétételét követő 15 nap alatt a kir. pénzügyigazgatósághoz czimzetten írásba foglalva benyújthatják. Városi adóhivatal. Nagyvárad, 1897. július 24. Bordé Ferencz, adóügyi tanácsos.

Igazságszolgáltatás.

A nagyváradai kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: Dr. Gedeon László.

Polgári tanács.

- 1538. Sonnenfeld és Bing csődügye.
- 1556. Aradi polg tkptr. — Pomothy Kálmán.
- 1581. Petrah Kornélia — Zilahy Kálmán.
- 1582. B.-megye árvapénztára — Dekány József.
- 1589. Dr. Szende Tivadar — Dán Tógyer.
- 1607. S. Wolff Mihály — Hofmann György.
- 1608. Beller József — Berkeviczky Béla.
- 1609. Minics Pálné — Steiner János.
- 1627. Gazd. és iparkank — Veres Flore.
- 1633. Genes Józsefné — Toncez Ilona.

Előadó: Dobosffy Alajos.

- 1574. Rác Kelemen — Petrovics Milka.
- 1575. Borosjenői tkptr. — Piza.
- 1603. Orga Janku — Bdrnsán Janku.
- 1592. Sajgó Ezsébet — Pap Sándor.
- 1593. Szőke László — Cs. Puskás Antal.
- 1602. Blück T. — Ungár Jenő.

1616. Koszta Juon — Groza Mikula.
1619. Gebr. Bergman — Rosenthal E.
1621. Nádas község — Vallisch.
1632. Nádas község — Vallisch.

Bűnügyi tanács.

Előadó: *Nagy Ferencz.*

2537. Mikó János gyilkosság.
5541. Papp Tógyer súlyos testisértés.
2227. Kis Flore közcsend elleni kh.
2528. Horváth János tisztis épség.

Előadó: *Polchy Mór.*

2367. Kun Imre súlyos testisértés.
2268. Barkóczy János könnyű testisértés.
2286. Illés Tógyer és társa magánlak sértés.
2377. Bogye Mihálá becsületsértés.

MULATSÁG.

Anna bál.

— Hajdan és most. —

Ma este fog lezajlani a Félix-fürdőben a hagyományos Anna bál. Van-e, ki e mulatságot nem ismeri

A fürdők ünnepe ez és az eladó kisasszonyok és házasulandó urfiak nyári vásárja. Aki télen el nem kelt, még mindig remél határidőzletet egész Annanapig. Az el nem kelték igazi szomorúsága csak ez uton kezdődik.

Persze ma már kezd lejárni a fénykora az Anna-báloknek is, mint a többi téli bálnak és mint a többi kedélyes mulatságnak, ami a mult idők kedves emléke gyanánt maradt reánk. Legalább így halljuk az öreg uraktól.

S eddig biztosra is vettem, hogy nem pusztán a jelennek megszokott ócsárlása hangzott ki az öreg urak és öreg asszonyságok ama vádjából, (ámbátor inkább panasza ez, mint vád) hogy hajdanában mások voltak ezek a bálók.

Egyik crambátyám, a kivel a napokban együtt utaztam, ugyancsak alkalomszerűnek találta elönteni a keserűségét a mai Anna-bálok ellen.

Mihelyt beszélt az öreg ur valamelyik kis állomáson abba vasuti kocsiba, amelyikben ültem, első dolga volt, régi módi szerint megkezdeni a beszélgetést:

— Hova megy, öcsémuram?

Megmondtam neki, hogy hova megyek.

— Aha, Anna-bálra, ugy-e?

— Nem épen arra, de ha lesz, a bálba is elmegyek.

No, erre azután megtalálta az öreg a titulus loquendit.

— Anna-bál? Van is már Anna-bál Az csak a mi időnkben volt.

S meg kellett hallgatnom az ő bál utazásának a történetét, elejétől végig. Attól az időtől kezdve, mikor az előállt kocsira, mint legbecsesebbet, elsőnek fölvetették a pinczeteket.

— De micsoda borok voltak a butellákban!

Ma már nem csoda, hogy a fiatalság olyan ványadt kedvű, hiszen, szegények, azt se tudják, mi fán terem a jó bor! Más világ volt az!

Nagy sora volt akkor az ilyen Anna-bálnak. Nem csak annyiból állt, hogy mint uramöcsém is teszi, bepakolja a frakkját, megváltja a vasuti jegyét és hip-hopp, ott terem. Mi még három négy napig mentünk kocsin, utbaejtettük a jó pajtasokat, mindenfelé toborzotunk a bálra és úgy vonultunk be kocsival a fürdőre.

Persze nem voltak olyan cifrák ezek a fürdők, mint ma és a csilláros, aranyozott dísztermek helyett csak fehérre meszelt »szalák« voltak fölszappanyozott pádimentummal, a gyertyatartókban pedig fagygyugyertyák pislogtak (néha le is csepegték az attilákra) de azért jókedv volt ezekben a szalákban, ha nem ragyogtak is gázkörték, meg ha perkálviganóban voltak is a kisasszonyok. Ma mind n ragyog, csak az igazi jókedv pislog!

Hát bizony készséggel elhittem, hogy ebben a vádban van valamelyes igazság, valamint abban is, ami később mondott az öreg ur.

— Akkoriban csak mulatni akartunk!

Vallja meg igaz lelkére, nem olvashatná meg a tiz ujján azt, aki ma csak mulatni, megy a bálba?

S nekem eszembe jutottak azok a beszélgetések, melyeket elkövettek azaz elkövetünk az Annanap előtti tervezetések közben és megvallottam igaz lelkemre, hogy talán még az öt ujjam is elegendő lenne az Annanapi önzetlen bálozók nyilvántartására.

Nem jó lett volna ezeket a beszédeket hallani az öreg urnak, mert akkor keseredett volna még csak el istenigazában.

S míg az öreg beszélt róla, hogy milyen önzetlenül járták ők az Anna bálokat az én fülemben élő ellentét gyanánt. a mi beszédeink csengtek:

— Fűredre megyek. Egy kis aranyhal után. A télen a katonatisztek miatt nem juthattam hozzá. de azok most a gyakorlótéren izzadnak. Talán kiütöm őket. Kauczióképes a leányzó! Biztos ötven-hatvan ezer flór!

— Az enyém Parádon van! Nézz rá vagy kétezer hold jó hevesi föld. Alig van rajta teher! A kicsikén is kevés van. Egy kis pupocská alig látszik tánczol vele.

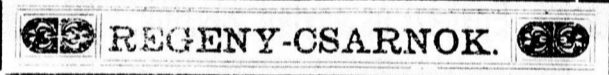
— Én Borszékra megyek! Kétszáz forintot vettem föl erre az utra! Csak elég lesz! Impónálni kell a nagyságának. A befektetett pénzek azt hiszem, jól fognak kamatozni...

Az öreg ur még mindig beszélt és én irigykedve hallgattam, hogy milyen önzetlenül is mulathattak akkor az emberek. Egyszerre csak azonban elszólja magát:

— Egyszer vagy tizen mentünk föl a megyéből Parádra. Mind patvaristák voltunk. A Repeczky-lány kedvéért! Csunya volt, mint az ördög de az öreg Repeczkynek négy faluja volt. Azonban hiába mentünk — Egy s valisér hadnagy elcsipte az orrunk elől...

Teljesen megnyugodtam! Hiszen mi se vagyunk rosszabbak, mint az elődeink voltak és hiszem, hogy egyszer ha az Isten megöregednem enged, én is így fogok beszélni:

— Hej, uramöcsém, a mi időnkben még voltak igazi Anna-bálok! Mi még tudtunk önzetlenül mulatni!

P R A D A.

Fordította K. G.

78.

Dunolly bosszankodott, hogy olyan öreg, hogy olyan rut és nem illik fiatal szép nejehez, ki a társaságban nagyon élénk, valóságos élet volt, azonban mihelyt egyedül volt vele, lelökte az álarczot s hidegnek kedvetlennek mutatta magát.

— Ugyan mond meg mivel tehetlek boldoggá — szólt nejehez sürgető szavakkal — megtehetem minden kívánságodat, hiszen elég gazdag vagyok.

— Semmire sincs szükségem Jani! — felelte az ásitozva — mindent vehetek a mi csak kell, magam sem tudom, mi a bajom, talán a hőség tesz oly kedvetlenné.

Férje előtt mintha rémlett volna valami: «Leonora itt van nálam, élvezi gazdagságomat fényűző a mennyire lehet, rólam azonban többé semmit sem akar tudni.

Lassan keletkezett e gondolat fejében, de mikor megfogamzott, többé soha ki nem tudta verni, kezdetben küzdött ellene, hiszen ő olyan értelmes olyan derék, oly büszke, megszelidítette Daisyt hogyan lehetne tehát olyan alávaló is hogy a pénzért ment hozzá.

Leonora érezte, hogy férje közel van ahhoz, hogy őt gyanúsítsa és hogy újból képmutatásban kereshet menedéket. Igaz, gyermeke is volt, de bizony az gyenge és beteges volt, mikor a ki Jancsíról elfeledkezett. Mac Dunolly pedig többé nem istenítette, minden fáradságának összes eredményét elvesztette.

Hogy Daisy ügyei mennyire vannak rendezve nem tudta, kerülte is, hogy arról beszéljen mert férje ingerlékeny volt a pénz dolgában másrészt meg politikájához tartozott, hogy ebben a dologban közönyösnek mutassa magát.

Egyik nap azonban nagyobb volt kíváncsisága mint elővigyázatossága és a nélkül, hogy a következményekre gondolt volna, feltette férjének a kérdést hogy Daisy anyai részről örökölt e valamit.

— Egyetlen tallért sem, — volt a rövid felelet.

— Így hát két testvér semmit sem vethet egymás szemére, — folytató Leonora keserűen — mert az én szegény Jamesem sem várhat semmit anyjától.

Mac Dunolly bámulva kérdő pillantást vetett rá, már nem bizott benne feltétlenül sőt a gyanu, hogy az őt felülmulja a gonoszságban, elővigyázóvá teite.

— Attól félsz, hogy az én gyermekem előnyben lesz a tied felett? — kérde durván.

— Jani! — felelte ez, miközben szemei villámokat szórtak — James kevésbé a te gyermeked mint Daisy? Azt nem akarom, hogy Daisy azzal, hogy engem nőül vettél, kárt szenvedjen, azonban Jamesnek is van anynyi joga szeretetedre, mint annak.

Hangja és arczkifejezése hatottak Dunollyra válaszolni akart, de mégis tartoztatá magát.

Leonora tudta, hogy Dunolly semmiféle célzást a halált illetőleg nem venne szívesen, azon volt tehát hogy jó hangulatban tartsa, gondolkodott s nyugodtan folytató:

— Dunolly gondoltál arra, hogy ha én gyermektelenül s végrendelet nélkül halnék meg testvérem lépne jogaimba.

— De kérlek — szólt az jobban elcsudálkozva, hogy jössz erre a gondolatra? Nem vagy gyermektelen, én pedig semmi esetre sem élek tovább nálad.

— A cholera itt nagyon dühög, mindenfelől halálhír érkezik. Én bizonyos feltételekhez akartam kötni egybekelésünket, azonban te mit sem akartál róla tudni. Így nem szereném ha testvéreim valaha a te pényedre szorulnánk eltekintve Vilmostól.

Dunolly ismét a régi átok alá került bámulta Leonora okosságát s előrelátását.

— Daisy második házasságod által ugyis eléggé meg van károsítva — folytató Leonora tovább — és ha őt különösen gyermeknek tartod, úgy gondoltam hogy különös módon is fogsz róla godoskodni.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK

Látogatás a hercegeprimásnál.

Budapest, július 27. (Saj. tud. távirata.)

Roboz István, a »Somogy« szerkesztője a napokban felkereste Vaszary Kolos hercegeprimást balatonfüredi nyaralójában és látogatásáról ezeket írja: »A biboros főpap jó egészségben van, vidám és valódi lelki élvezetet ad társalgása, nagy tudománya, politikai nyilatkozatai irányadó körökről, melyekről — sajnálatunkra — hallgatnunk kell. A herceg életmódja egyszerű, minden feltűnést kerülő, s a jótékony is egyik legfőbb gondja, a fényes »koronák« egymásután vándorolnak a szegények kezébe. Reggel 6-kor már felöltözött s ha csendes, meleg idő van, megiszsa a savanyu vizét s felmegy vagy a fenyvesbe vagy a Vaszary sétányra, fél 8-kor kávé reggelizik, ezután hivatalos teendőit végzi, alá ír, majd hirlapot olvas és meleg időben fürdik a Balatonban, d. e. 11-kor, fürdés után hosszabb sétát tesz s hazatér palotájába, midőn piskótával egy pohár tejet iszik, 12-kor bizonyos napokon fogad, d. u. 1-kor ebédel, utána kevés időre pihenőre tér s lapokat olvas. Estefelé sokáig sétál, 8-kor vacsorál és 9 óra után nyugalomra téé. Aug. 15-én a primás Esztergomba megy, hogy az ottani bazilika ünnepén misét szolgáltsion, aug. 18-án, a király születése napján, valamint Sz.-István ünnepén a budai Mátyás templomban fog pontifikálni.

A főpolgármester betegsége.

Budapest július 27. (Saj. tud. távirata.) Ráth Károly főpolgármester állapotában az éj folyamán némi könnyebbülés állott be. A könnyebbülés a mai egész nap folyamán tart.

Bécsi lap a helyzetről.

Budapest, július 27. (Saját tud. távirata.) A »Neue Freie Presse« kijelenti, hogy az esetre, ha Ischlből Bánffy csakugyan a klotúrral tért volna haza, olyan zavar várható, amilyen még 30 év óta nem volt s mely könnyen elseperheti a szabadelvű pártot is.

Francia-sziámi válság.

Páris, július 27. (Saj. tudósítónk távir.) Honataux külügyminiszter kinyilvánította — sziámi követtel a sziamoknak a Nanckong melletti francia területre való betörese következtében támadt differenciákat. A francia foglyokat szabadon bocsátották.

Vita az angol parlamentben.

London, július 27. (Saját tud. távirata.) Chamberlain államtitkár kijelenti, hogy Transvaal máj. 7. távirata, melylyel választott bíróságot hozott javaslatba, fontolóra fog vétetni és így a választ még nem lehet közölni. Különben pedig a legfontosabb vitás kérdések megoldást nyertek azáltal, hogy Transvaal hatályon kívül helyezte a bevándorlási törvényt és azáltal, hogy a kiállítási folyó ügyekben hozott határozatot megváltoztatta. Curzon államtitkár kijelenti, hogy a Clajton Bulwar féle szerződés nem tartalmaz köteleseket sem Amerika som Anglia részéről. Krétát illetőleg kijelentette továbbá, hogy a szultán Dsevad basát küldte Krétába az ottani katonai parancsnok

helyére. De ő mit sem tud arról, hogy Dsevad basa löszerkészletet vitt volna magával. Elvárható, hogy Dsevad basa épp úgy mind elődei, a tengernagyokat intézkedéseikben támogatni fogja. Az angol kormányhoz nem érkezett azon hírek megerősítése, mely szerint több török zászlóaljot Krétába küldtek volna. Különben már annak előtte figyelmeztették a portát, hogy ily lépés meg nem engedhető.

Faure kegyelete.

Páris, július 27. (Saját tudósítónk távir.) Faure elnök egy hírneves aranyművesnél III. Sándor sírjára leteendő emléktárgyat rendelt meg.

Szimon Anna gyilkosainak pere.

Budapest, július 27. (Saját tud. távirata.) Szófiából írják, hogy Bojesev ügyében ma a védők, bírók 15 kocsin a Marica folyóhoz helyszíni vizsgálatra indultak. Valószínű, hogy az ítéletet holnap hirdetik ki.

Csalás a postatakarékpénztárnál.

Budapest, jul. 27. (Saj. tud. távir.) Stein Vilmos fehérvári illetőségű díjnok, hamisított könyvvel 3000 frtot vett ki a postatakarékpénztárból s e tette után megakart szökni, azonban elfogták.

KÖZGAZDASÁG.

Katonai lóvadások Biharmegyében. A katonai parancsnokságtól vett értesítés szerint az idei őszi katonai lóvadások a következő időben fognak megtartatni városunkban és Biharmegyében: Nagyváradon szeptember 27-én, Nagyszalontán szeptember 24-én, Komádiban és Ér-Mihályfalván október 6-án, Székelyhídon

október 8-án lesz a lóvadás. Bővebb értesítések a hirdeteményekből tudhatók meg.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. július 27-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — —	122.66
Magyar koronajárdék	— — — —	100.10
Magyar vasuti kölcson aranyban 4 1/2%	— — — —	123.—
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	— — — —	101.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — —	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — —	98.—
Italmé:ési jog megváltási kötvény	— — — —	101.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — — —	98.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcson	— — — —	153.—
Li masza'ályozási és szegedi sorsjegy kölcson	— — — —	141.25
Ösztrák járadék papirban	— — — —	102.—
Ösztrák járadék ezüstben	— — — —	102.—
Ösztrák járadék aranyban	— — — —	123.25
Ösztrák korona járadék	— — — —	101.—
1860. ösztrák államsorsjegyek	— — — —	147.—
Os rák magyar bankrészevény	— — — —	950.—
Os rák hitelbank részevény	— — — —	396.50
Ösztrák hitelintézeti részevény	— — — —	369.70
Páris vista	— — — —	347.56
20 márkás arany	— — — —	952.—
Német birod lmi márka	— — — —	58.70
London vista	— — — —	191.56

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Bérlet 86-ik szám.

Bérlet 86-ik szám.

Páros.

Páros.

az arad-nagyvárad szinkörét által.

Nagyvárad, 1897. évi július 28-án,

TRILBY.

Szinmű.

Kezdeté fél 8, vége 10 órakor.

Holnap esütörtökön, bérletfolyamban,

NAP és HOLD.

Nagy Operette.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Egyházi és egyleti zászlók.

Kitüntetve:

Szeged 1876. — Székesfehérvár 1879.

Kitüntetve:

Deés 1879. — Budapest 1885. 1896.

Magyarország legrégibb egyházi szerek és zászlók gyára

OBERBAUER ALAJOS utóda,

József főherceg és Klotild főhercegné asszony ö császár és királyi fenségeinek udvari szállítója

BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 14-ik szám. — Alapított 1863-ik évben.

Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsan felszerelt

egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges

tárgyaimat a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen:

MISERUHÁKAT,

Pluviale, Dalmatika és Ornatusokat. — Egyházi és társulati lobogók.

Tűzoltók, iskolásgyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dalegyleti és temetkezési egyleti zászlókat.

Szent szobrokat, csillárokat, ciborium és kelyheket. Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat.

Monstranciák, stációképek, oltárok, úr-koporsókat stb. stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák és oltárgyertyatartók megezüstözését vagy meg-aranyozását elvállalom és olcsón készítem el.

Nagy választék arany-, ezüst- és selyemhímzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.

Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök. (242) 39—52

Műhímezés.